

Sosiaali- ja terveysministeriö
Ylitarkastaja
Maria Waltari

Stakesin lausunto sosiaali- ja terveysministeriön pyyntöön Suomen ja Viron yhteistyön kehittämiseksi

Stakes pitää esitettyjä ehdotuksia sosiaali- ja terveysalan yhteistyön lisäämiseksi maiden välillä tärkeänä. On tosin todettava, että yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden välillä on molemmissa maissa tehty jo pitkään.

1. Stakesin yhteistyöhankkeet Virossa

Seuraavassa kuvataan keskeisimpiä ja laajimpia Stakesissa käynnissä olleita tai parhaillaan meneillään olevia yhteistyöhankkeita.

Tilasto- ja rekisteriyhteistyö

StakesTiedon tilasto- ja rekisteritoiminnoilla on ollut yhteistyötä Viron vastaavien toimijoiden kanssa jo 1990-luvun alusta. Viron syntymärekisteri on perustettu 1992 Suomen sosiaali- ja terveyshallituksen avustuksella. Ensimmäinen tiedonkeruulomake noudatteli Suomen rekisterilomaketta. Rekisterien tietoja on myös hyödynnetty vertailevassa tieteellisessä tutkimuksessa (liite 1). Stakesin lisääntymistilastot on pitänyt säännöllisesti yhteyttä muun muassa yhteisin tapaamisin Viron vastaaviin tiedonkeruusiin sosiaaliministeriössä ja Terveyden edistämisen keskuksessa (TAI).

Tilasto- ja rekisteriyhteistyötä on tehty myös yhteispohjoismaisina hankkeina pitkään. Pohjoismainen terveystilastokomitea NOMESKO on tehnyt yhteistyötä Baltian tilastoviranomaisten kanssa mm. erilliseminaarein ja opintokäynnein (1994-1995). NOMESKO on myös rahoittanut Pohjoismaiden ja Baltian terveystilastojulkaisua, joka on julkaistu vuosina 1999, 2004 ja 2008 (työn alla). Myös sosiaalipuolen vastaava komitea eli NOSOSKO on järjestänyt yhteisiä koulutustapahtumia.

EU-jäsenyyden myötä Viron rekisteri- ja tilastotoimintaa uhkasi kansallisen henkilötietolainsäädännön tiukentaminen. Tämä olisi pahimmillaan lopetta-

nut kaikki sosiaali- ja terveysrekisterit. Stakes ja Rekisteritutkimuksen tukikeskus tarjosi tukea. Asiaa koskeva seminaari järjestettiin Tallinnassa joulukuussa 2004 (liite 1).

Kehittämissyhteistyö

Stakesin ulkomaanyksiköllä, ICD:llä, oli vuosina 1996-1997 käynnissä Phare-hanke "Support for Social Care in the Community in Estonia, Final Report: Development of Information and Monitoring Systems for Provision of Social Services in Estonia". Hankkeen yhteydessä koulutettiin Suomessa virolaisia asiantuntijoita useassa jaksossa sekä käytiin myös Viron puolella asiantuntija- ja kouluttautumistapaamisissa.

Terveydenhuollon tutkimusyhteistyö

Virossa toteutettiin vaihdevuosien hormonihoitokoe (Hemminki, Hovi, Veerus) vuosina 1996-2006 (-2012). Hankkeen aikana konkreettisesti opetettiin satunnaistetun, kontrolloidun kokeen tekemistä. Lisäksi oltiin yhteydessä rekisteriviranomaisiin ja vietiin tietosuojakäytäntöjä. Seurantatutkimus on mahdollinen vuona 2012.

REFER/Viro (seksuaali- ja lisääntymisterveys-hanke) alkoi vuonna 2004 ja rahoitus saatiin vuonna 2007 (Hemminki, Karro, Nikula, Laanpere, Part). Yhteistyö jatkuu edelleen. Yhteistyössä Tarton yliopiston ja TAI:n (National Institute for Health Development) tutkijoiden kanssa kerättiin maiden kesken vertailukelpoista tietoa naisten ja miesten seksuaali- ja lisääntymisterveydestä. Hankkeen aikana järjestettiin useita maiden välisiä tutkimusseminareja ja väitöskirjatutkijoiden (3) yhteistyö ja yhteisjulkaisutoiminta on ollut tiivistä (liite 1).

Stakesin FinOhta koordinoi EUnetHTAn työpakettia 4, jossa EU-hankkeena kehitetään kontekstista riippumattomille terveydenhuollon menetelmien arvioinnin osa-alueille yhteisiä toimintamalleja, jotka ovat siirrettävissä maasta toiseen. Yhteistyötä toteutetaan Tarton yliopiston kansanterveystieteen laitoksen kanssa (<http://www.eunetha.net/>).

Pohjoismaiden terveydenhuollon menetelmien arviointiyksiköiden (HTA-yksiköiden) kesken on sovittu, että Suomi opastaa Viroa HTA-asioissa. Resurssien puute Virossa on ollut esteenä arviointiyksikön perustamiselle.

2. Stakesin kannanotot raportin ehdotuksiin

Suomen ja Viron yhteistyön mahdollisuudet 2008 -raportin sosiaali- ja terveysalaa koskeviin ehdotuksiin liittyen toteamme seuraavaa:

Ehdotus 1. Tuetaan yhteistyötä lääketieteellisessä tutkimuksessa ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksessa sekä maiden välisessä erikoistumisessa:

Stakesin mielestä ehdotus on kannatettava.

Ehdotus 2. asetetaan maiden välinen asiantuntijaryhmä, jonka tehtävänä on selvittää tarvetta ja mahdollisuuksia yhdistää Suomen ja Viron julkisia sosiaali- ja terveystalvveluja, mukaan lukien teknisten mahdollisuuksien hyväksikäyttö:

Stakesin mielestä ehdotus on tärkeä, mutta ennen asiantuntijaryhmän asettamista tulee selvittää, mitä tarkoitetaan sillä, että julkisia sosiaali- ja terveystalvveluja yhdistettäisiin. Asian tarvetta ja mahdollisuuksia on aina mahdollista selvittää mutta reunaehdotja tulee tietoturva- ja tietosuojakysymyksistä, jotka ovat aina läsnä, kun sosiaali- ja terveydenhuollon tietoja käsitellään. Varsinkin silloin, kun puhumme teknisistä ratkaisuisista.

Ehdotus 3. Suomen suurlähestystöön Tallinnassa ja Viron suurlähetystöön Helsingissä sijoitetaan sosiaali- ja terveystalvvelualan asiantuntija:

Stakes kannattaa ehdotusta, koska erityisesti terveydenhuollon alueella on ratkaisuja vaativia tärkeitä teemoja, joissa mailla on yhteinen intressi (esim. HIV-lukujen kasvu, seksiturismin aiheuttamat terveystalvvelongelmat jne.). Pidämme myös tärkeänä, että käytäisiin keskustelua siitä, voisiko sosiaali- ja terveystalvvelualan asiantuntijan toimialuetta laajentaa kattamaan koko Baltia. Tärkeänä osaamisalueena olisivat myös sosiaali- ja terveystalvvelualan henkilöstön liikkuvuuteen liittyvät asiat.

Stakes toteaa lopuksi, että periaatteessa selvityksessä esitetty laajayhteistyö on nähtävä positiivisena, mutta käytännössä on syytä muistaa, että osa tästä yhteistyöstä tulee jo katetuksi olemassa olevan kansainvälisen yhteistyön puitteissa (WHO, Euro jne.).

Olisi myös pohdittava sitä mahdollisuutta, että yhteistyötä Viron kanssa lisätään, mutta samalla laajennettaisiin se kattamaan myös muita Baltian maita. Yhteistyöosapuolina voisi toimia Skandinavian maat, joilla on jo vaikiintunutta yhteistyötä keskenään. Yhteistyöhön liittyvä mahdollinen kaupallinen toiminta vaatisi myös suuremman markkina-alueen.

Pääjohtaja

Mauno Kontinen

Kehittämispäällikkö

Anu Muuri

Liite 1

Tilasto- ja rekisteriyhteistyö:

-Gissler M, Karro H, Tellmann A, Hemminki E: Births in Estonia and Finland – Convergent differences? *British Journal of Obstetrics and Gynecology* 107 (2): 179-185, 2000.

-Gissler M, Karro H, Tellmann A, Koskinen R, Hemminki E: Raskaus, synnytys ja vastasyntyneen terveys Virossa ja Suomessa 1990-luvulla. *Suomen Lääkärilehti* 11: 1255–1258, 2000. Referee-arvioitu artikkeli.

-Rohtmets A, Karro H, Baburin A, Gissler M, Rahu M: Eesti sünnitusabi suundumused 1992–2001. *Eesti Arst* 82: (4): 234–238, 2003.

-Gissler M, Haukka J: Viron sosiaaliministeriön seminaari henkilötasoisten väestö- ja terveystietojen keruusta Tallinnassa 6-7.12.2004. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 42 (1): 85-86, 2005.

Tutkimusyhteistyö:

-REFER/Viro: Nikula M, Gissler M, Jormanaine V, Laanpere M, Kunnas H, Haavio-Mannila E, Hemminki E. Young men's sexual behaviour and its socio-demographic determinants in Finland and Estonia: a comparative approach. (submitted)